

Nagy Szent Vazul és Nazianzi Szent Gergely püspökök és egyháztanítók

január 2.

Az ókeresztény egyház két kiemelkedő személyiségére, Nagy Szent Vazulra és Nazianzi (Teológus) Szent Gergelyre emlékezünk január 2-án.

Gergely és Vazul egyidősek voltak, mindketten Kappadókiában születtek 330 körül.

Vazul Cézareában kezdte tanulmányait, majd Konstantinápolyban folytatta – itt kötött életre szóló barátságot Nazianzoszi Gergellyel –, majd Athénban fejezte be. Ezután hazatért Cézareába, és megkeresztelkedett. Így írt erről: „Mintha mély álomból ébredtem volna, hogy meglássam az evangélium igazságának csodálatos világosságát.”

Vazul örökölt vagyonát szétszította, és szerzetes lett, egy völgy mélyére vonult vissza. A hozzá csatlakozókat örömmel fogadta, szerzetesi szabályokat fogalmazott. Eszerint a fegyelem szigorú, az engedelmesség feltétel nélküli volt. Az élet imádságban és munkában telt, de úgy, hogy megmaradt az egyén belső és szellemi szabadsága. A sivatagi atyák gyakorlatával szemben ez az életmód lényeges újítást hozott: bőséges teret biztosított a szellemi munkának, elsősorban a Szentírás tanulmányozásának.

Vazul azonban nem sokáig élvezhette ezt a békét. Konstantin császár türelmi rendelete (313) után az üldözések helyébe a hitbeli viszálykodások léptek, amelyek során a császárok önkényesen beavatkoztak a hit ügyeibe. Vazul a tettek embere volt. 364-ben pappá szentelték, 370-ben pedig Cézarea püspöke lett. Főpásztor volt a szó legteljesebb értelmében. Ügyelt az egyházi fegyelemre, keményen lesújtott minden visszaélésre, fölszámolta a botrányokat és gondoskodott alkalmas püspökök választásáról. Elegendő emberi nagysággal és nagyvonalúsággal rendelkezett ahhoz is, hogy tévedéseit beismerje. Népszerű lett egyházmegyéjében. Nem elégedett meg azzal, hogy csak prédikáljon a szociális igazságosságról. Tetteivel harcolt a nyomor ellen, és jótékonyági intézményeket hozott létre. Népkönyhát állított fel, amely nyitva állt a nem keresztény polgárok előtt is. Karitatív tevékenységére egy nagy szociális központ létesítésével tette fel a koronát: segélyszervek, szálláshelyek, menedékek és otthonok, valamint különféle kórházak találtak helyet benne.

Korának szellemi küzdelmei Vazult is belesodorták a teológiai harcokba, amelyek csak élesebbek lettek attól, hogy a világi uralkodók beavatkoztak e vitákba. Vazul teljes erejével síkra szállt az egyház egységéért és békéjéért. Jól látta azokat a veszélyeket, amelyeket a császári kegy jelent az egyház számára.

Vazul 379-ben halt meg, alig ötven évesen. Életerejét felörölte a szigorú aszkézis, a szüntelen megfeszített munka és a betegség.

A bizánci egyház halála napján, január 1-jén ünnepli Szent Vazult. Róma a 12. században ugyanezt a napot vette át, de a 13. században áthelyezték június 14-re, amely napon egy 9. századi martirológium szerint püspökké szentelték Vazult. Mivel azonban erre semmi történeti adat nincs, 1969-ben január 2-ára tették ünnepét, egy napra Nazianzi (Nazianzoszi) Szent Gergellyel.

Gergely szülei sokáig vártak gyermekre. Amikor elsőszülöttjük, Gergely megszületett, a hálás anya Istennek ajánlotta föl gyermekét.

Gergely anélkül, hogy vallásos neveltetésével ellenkezett volna, megismerkedett a kereszténység előtti, antik kultúra kincseivel. Később megvallotta, hogy „már akkor lángolóan szerette az irodalmat, amikor még állá sem pelyhedzett”. E vonzalmát megőrizte egész életén át, és ezzel egyházát összebékítette az antik költészettel és műveltséggel.

Korának leghíresebb iskoláiba járt: a kappadókiai Cézareában, a palesztinai Cézareában, Alexandriában és végül Athénban.

Gergelyt a tudomány mindig jobban vonzotta, mint a gyakorlati élet. Szerette a filozófiát, a nyelvet mint a kifejezés eszközét, és a költészetet, amely különösen közel állt szívéhez.

Végül Nazianzban (Nazianzoszban) telepedett le. Itt vette föl a keresztséget apja kezéből, aki püspök volt és már igen idős, ezért szükségét érezte annak, hogy fiatal erőre támaszkodjék. Ezért pappá szentelte Gergelyt. Ő azonban nehezen fogadta el e kényszerhelyzetet, melyet később „zsarnokságként” emlegetett. Elmenekült otthonról, és Vazulnál keresett menedéket. Barátja lelket öntött belé, s így néhány hónap múlva hazatért. Apja ettől fogva számíthatott támogatására. Érzékenysége mélységes felebaráti szeretettel társult.

Közben Vazul Cézarea püspöke lett és új püspöki székhelyet alapított Szaszimában. Figyelmen kívül hagyva emberi sajátságait, Gergelyt küldte oda püspöknek, aki nem ellenkezett. Püspökké is szentelték, de sohasem foglalta el székét.

Magányban keresett menedéket, majd nemsokára hazatért Nazianzba, hogy apja mellett lehessen, aki hamarosan meghalt. Még ugyanabban az évben elhunyt édesanyja is, ezért Gergely Szeleukeiába vonult vissza, hogy az aszkézisnek és a szemlélődésnek éljen. De itt sem volt boldogabb, mint másutt. Vazul halála után ő lett a feje a niceai hitvalláshoz hű egyházközségeknek.

Később Gergely Konstantinápoly püspöke lett. A kelet-római birodalom fővárosában a katolikusoknak egyetlen templomuk maradt (minden más az ariánusok kezére került), ezért Gergely kénytelen volt híveit a magánkápolnájában összegyűjteni. Buzgóságával, szavának erejével és kedves lényével megnyerte a népet. Öt nagy hatású, ún. *Teológiai beszédet* mondott ezekben az időkben.

Később ellenségei hatására felmentését kérte a püspökség alól, és meg is kapta azt. Mielőtt elhagyta a fővárost, végrendelkezett. Minden vagyonát a nazianzi katolikus egyházközségnek hagyta a szegények gyámolítására. Ugyanúgy, mint elhunyt barátja, Vazul, mindig gondoskodott az élet mostoháiról és a szerencsétlenekről, támogatta és védelmezte őket.

Rövid ideig ismét Nazianzban segédkezett ezután Gergely, majd visszavonult Arianzba, s ott filozófiával, költészettel foglalkozott és terjedelmes levelezést folytatott. Szent Jeromos szerint 389-ben vagy 390-ben halt meg. A bizánci egyház január 25-én, a halála napján ünnepli. A római naptárba 1500 körül vették fel az ünnepét, május 9-re, amelyet egy 9. századi martirológium tévesen Gergely égi születésnapjaként közölt. 1969-ben áthelyezték az ünnepét január 2-ára. Az írók és a költők védőszentje.

Ékesszólásánál is megragadóbb szívének finom érzékenysége. Írásai azt mutatják, hogy bensője csupa megrendültség, csupa finom remegés. S ha személyiségét vizsgáljuk, nem állhatunk meg a művésznél és a költőnél, hanem föl kell fedeznünk benne a misztikust is, aki Istent keresi szünet nélkül.

Abban az időben, amikor a krisztológiai harcok Jézus Krisztus istensége és embersége körül folytak, Gergely ingadozás nélkül azt a hitet fogadta el, amely Jézus személyében egyszerre vallja az isteni és az emberi természetet. Izzó Krisztus-tiszteletével Clairveaux-i Bernát előfutára volt. Gergely költeményei egyaránt tanúskodnak a szorongásról, amely életére nehezült, de arról is, hogy nagy lelke mily szakadatlanul kereste Istent és a békét.

Egy elbeszélés szerint Gergely zsenge gyermekkorában egy álmot látott, amely mélyen beleivódott lelkébe. Két fehérruhás nőalak jelent meg előtte. Az egyiknek fátyol takarta az arcát. Karjukba vették és megcsókolták Gergelyt. Amikor ő csodálkozva nevüket kérdezte, az egyik azt mondta, hogy őt Szüzességnek hívják, a másik pedig Bölcsességnek nevezte magát. Elmondták még, hogy kísérői Krisztusnak és mindazoknak, akik a tisztaságnak szentelik magukat, hogy Isten hívását követve éljenek. Ez a csodás látomás mélyen a gyermek szívébe vésődött. Ettől fogva élete végéig szüzi tisztaságban élt és minden erejével a bölcsességet szolgálta.

Forrás

Diós István: *A szentek élete* - Magyar Kurír